

Tulopoliittisen järjestelmän remonttiin ei perusteita

MARKKU WALLIN

Ammattiyhdistysliikkeen tavoitteet tulopoliittisessa järjestelmässä ovat kohdistuneet oikeudenmukaisen tulojaon aikaansaamiseen ja työllisyyden ylläpitoon. Kansantulon kasvun suomasta jakovarasta on palkansaajille pitänyt saada sellainen osuus, että tulojakosuhteet eivät muutu ainakaan palkansaajille huonomiksi. Vastapainona liian koville vaatimuksille on toiminut työttömyyden kasvun uhka yli keskimääräisen tuottavuuskehityksen menevistä kustannuspaineista aiheuttavista palkankorotuksista.

Järjestelmän on katsottava toimineen palkansaajien kannalta suhteellisen hyvin ajoittaisia, muilla lääkkeillä parannettuja työttömyysuipuja lukuunottamatta. Palkansaajien ostovoima on kasvanut, sosiaaliturva maltillisiksi pyrkineiden tulopoliittisten sopimusten oleellisena osana kehittynyt ja työaika lyhentynyt. Kuten tutkimukset osoittavat, järjestelmä on antanut moniin muihin maihin verrattuna suotuisan panoksen yleisen hyvinvoinnin siltäkin tasaiselle ja häiriöiltään kuitenkin suhteellisen rajoittuneelle kehitykselle. Tämänhetkisenkin laman syitä löytyy järjestelmästä ja perusratkaisuista vain kovin pahalla silmällä.

Keskitettyyn tulopoliittiseen järjestelmään näytetään usein liitettävän negatiivisimpana piirteensä runsaat liukumukset yli yhteisesti sovittuun tason ja liu'uttamiseen joskus ahkerastikin käytetyn sopimuksesta irtautumisen. Toisena huonona piirteensä pidetään suljetun sektorin liialliseksi katsottua, tuottavuuskehityksen ylittävää hyötymistä keskitetyistä ratkaisuista.

Edelleen näytetään joskus paheksuvan sitäkin, että eräät tuotannonalat eivät saa pidettyä palkkoja niin alhaalla, että ne selviytyisivät kilpailussa kehitysmaiden palkkatason kanssa.

Liukumukset eivät ole keskitetyn järjestelmän automaattinen osa, vaan palkkojen erilaista kehitystä liittyisi aivan varmasti myös hajautettuun järjestelmään. Tieto palkkatasoista on aina avointa ja »kalastusta» tapahtuu, oli järjestelmä mikä tahansa. Mitä paremmin kansantaloudessa menee, sitä enemmän katsotaan jakovaraa olevan ja sitä löyempää on sitoutuminen keskitettyyn järjestelmään. Saman aaltoilun ja uskoakseni joiltain osin vielä rajumman palkkojen kehitykseen toisi kuitenkin muukin järjestelmä. Palkkaliukumia on joka tapauksessa opittava hillitsemään.

Suljetun sektorin tapaus on monimuotoinen. Kokemus kuitenkin jo osoittaa, että siellä tuottavuuskehitys saadaan noudattamaan palkkakehitystä (näinpäinhän asia pitää ajatella) yleisellä talouden kiristyksellä. Rakennemuutoksen jalkoihin jäävistä halpatyövoimatuohtotavoista lieneekin yksinkertaisinta todeta, että ainakin toistaiseksi niiden paikka ei olekaan Suomessa.

Keskustelua keskitetyistä sopimuksista käydään paljolti siihen sävyyn kuin ne eivät enää kuuluisi tähän aikaan. Ammattiyhdistysliikkeen näkemys kansantalouden luotsaamisesta ulos lamasta kohti EY-kuntoisuutta edes jotenkin hallitusti on se, että keskitettyjä sopimuksia tarvitaan vähintään yhtä perustellusti kuin tähänkin asti. Niistä luopuminen ei ole näköpiirissä.

Sopimusten sisältö voi kuitenkin muuttua, asiakohdat supistua, ja sopimuksen luonne keskittyä enemmän kustannuksiin. Sopimuskokonaisuuden vaikuttaa myös työpaikkatasolla tapahtuva muutos: yhä useammista asioista voi-

daan sopia työpaikoilla. Näihin kuuluvat mm. joustot työajoissa ja yksilöidyissä etukysymyksissä. Ne kuitenkin vain vahvistanevat keskitettyjen sopimusten onnistumisen edellytyksiä.